

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)

PL 3000

90014 Oulun yliopisto

pply@pply.fi

23.11.2018

Oulun kaupunki, yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

PL 32

90015 Oulun kaupunki

kirjaamo@ouka.fi

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunto Sanginjoen monikäyttömetsän hoito- ja käyttösuunnitelmasta , Dnro: OUKA/7145/11.01.04/2013

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys (PPLY) kiittää mahdollisuudesta kommentoida Sanginjoen ulkometsän suojelun ulkopuolelle jäävän osan hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Suunnitelma on monelta osin hyvin laadittu ja talousmetsän hoito- ja käyttösuunnitelmaksi edistyksellinen. Kuitenkin sen lähtökohdista on jäänyt kaikista olennaisin osa pois. Hoito- ja käyttösuunnitelman johdannosta alkaen Sanginjoen ulkometsän suojelualueen ulkopuolelle jäävän alueen suunnittelun lähtökohdaksi tulee ottaa kaupunginvaltuuston päätös 29.1.2018, joka kuuluu kyseisen alueen osalta sanatarkasti:

”Suojelualueen ulkopuoliselle metsäalueelle tehdään pikaisesti erillinen hoito- ja käyttösuunnitelma. Samalla valtuusto toteaa, että Sanginjoen ulkometsän hoidossa lähtökohtana on virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Hakuissa tavoitteena on eri-ikäiset ja -rakenteiset metsät. Hoito- ja harvennushakkuut suunnitellaan siten, että hakkuukuvioiden puuston monipuolista rakennetta ja monikerroksellisuutta lisätään, samoin lehtipuustoa suositaan ja lisätään. Alueen hakkuut tehdään jatkuvan kasvatuksen periaatteella.”

Tämä suora lainaus on syytä sisällyttää myös hoito- ja käyttösuunnitelman johdantoon.

On harhaanjohtavaa kutsua aluetta monikäyttömetsäksi, sillä tällä nimellä kutsutaan esimerkiksi kaikkia valtion talousmetsiä. Sanginjoen ulkometsän suojelun ulkopuolella jäävän osan hoidon lähtökohtana ovat kuitenkin virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen, ei ensisijaisesti taloudellinen hyötykäyttö. PPLY ehdottaa, että aluetta kutsutaan esimerkiksi

virkestymetsäksi, jolloin alue poikkeaa jo määritelmältään tavanomaisesta talousmetsästä eikä monikäyttömetsä-termin sisältävää epäilystä viherpesusta synny. Tässä lausunnossa alueeseen viitataan tästä lähtien termillä virkestymetsä.

Kohtaan 1.3. hoito- ja käyttösuunnitelman tavoitteet ensimmäiseksi keskeiseksi tavoitteeksi tulee nostaa valtuuston päätöksen mukaan virkestyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Kaksi muuta tavoitetta – eri intressien yhteensovittaminen sekä sosiaalisen, taloudellisen, ekologisen ja kulttuurisen kestävyuden parantaminen – ovat nekin kannatettavia.

Hoito- ja käyttösuunnitelman suuntaviivoiksi on kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan otettu eri-ikäisrakenteinen metsien käsittely ja jatkuva kasvatus. PPLY pitää näitä lähtökohtia sinänsä hyvinä. Hakkuiden mitoituksessa, kohdentamisessa ja ajoituksessa täytyy kuitenkin ottaa virkestyskäyttö ja luonnon monimuotoisuus nykyistä paremmin huomioon. Seuraavassa PPLY kiinnittää huomiota muutamiiin laajempiin periaatteisiin ja asiakokonaisuuksiin.

Kasvupaikan luontainen puulaji

Sanginjoen ulkometsässä – kuten muuallakin Pohjois-Pohjanmaalla ja koko Suomen talousmetsissä hyvin yleisesti – on avohakkuualoja uudistettu valtaosin männylle. Tämä on tehty siitä välittämättä, mikä kuvioden pääpuulaji on luontaisesti ollut. Puulajivalintaa on ohjannut taloudellisen tuloksen maksimointi ja metsäteollisuuden kysyntä.

Sanginjoen metsiä leimaa erityisesti korpisuus ja kuusivaltaisuus, mikä on ympäröivässä mäntyvaltaisessa metsämaisemassa alueen suurimpia luonnonsuojellisia arvoja. Sanginjoen ulkometsän metsänhoitotoimissa ei tule missään olosuhteissa suosia erityisesti mäntyä, vaan kasvupaikan puulajijakauman tulee antaa kehittyä luontaisesti. Muun muassa hoito- ja käyttösuunnitelman kohdat ” Metsien tulevassa käsittelyssä tulee ottaa huomioon, ettei kuusta tule päästää pääpuulajiksi EVT metsätyyppin metsissä” ja ”pitää huolehtia siitä, ettei kuusi pääse valtaantumaan pääpuulajiksi” (s. 14) tulee poistaa.

Istutettujen, valtaosin tasaikäisten mäntytaimikoiden ja kasvatusmänniköiden hakkuissa tulee suosia kaikkia lehtipuulajeja aivan kuten hoito- ja käyttösuunnitelman sivulla 31 linjataan. Erityisesti tulee huolehtia, että haavan tilavuus ulkometsässä kasvaa. Koska haapaa esiintyisi virkestymetsässä luontaisesti todennäköisesti paljon nykyistä enemmän, esittää PPLY harkittavaksi pienialaisten haavikkokuvioden aktiivista luomista, mikäli kotimaista taimiaineista on saatavilla. Haapaa voitaisiin istuttaa esimerkiksi tekemällä pieniä aukkoja yksipuolisten istutusperäisten männiköiden keskelle ja suojaamalla ne taimivaiheen ajaksi hirvieläimiltä.

Ojitukset

Sanginjoen metsiä on ojitettu hyvin laajamittaisesti, ja kuten hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan, samoilla turvemaan kuviolla vähintään kolmeen eri kertaan (s. 9). Ojitukset ovat kasvattaneet metsien puuston tilavuutta ja vuotuista kasvua, mutta ovat olleet samaan aikaan haitallisia niin luonnon monimuotoisuudelle, virkestyskäytölle kuin Sanginjokeen ja Kalimeenojaan purkautuvien vesien laadullekin.

Koska Sanginjoen virkistysmetsän käytön ensisijainen tavoite ei ole puuntuotanto vaan virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen, tulee kaikista kunnostusajoituksista luopua. Sen sijaan olemassa olevia ojia tulee mahdollisuuksien mukaan katkoa ja valtaojia palauttaa alkuperäisiin uomiinsa. Kunnostusajoitus ei PPLY:n tietämyksen mukaan edistä metsän virkistyskäyttöä ja luonnon monimuotoisuutta missään tilanteessa.

Metsien eri-ikäiskasvat

Sanginjoen virkistysmetsän eri-ikäismetsänhoidon periaatteet (s. 31) ovat pääosin kannatettavia. Sulan maan aikaisia hakkuita tulee tehdä hyvin harkiten ja vain kaikista kantavimmilla kasvupaikoilla. Missään nimessä metsiä ei tule hakata lintujen pesimäkauden aikana 1.5.–31.7. Maaperän rikkominen metsätyökoneilla ei kuulosta kovinkaan järkevältä tavoitteelta.

Selkein ongelma virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelmassa on hakkuiden mittakaava. Metsästä esitetään hakattavaksi yhteensä lähes 60 000 kuutiometriä puuta seuraavan kymmenen vuoden aikana eli noin 6 000 m³ vuodessa. Tämä on yli kaksinkertainen määrä aiempiin 2010-luvun linjauksiin nähden. Vaikka on totta, että virkistysmetsässä on paljon tiheitä kasvatusmetsiä, joiden hakkuista kertyy paljon puuta, esittää PPLY kokonaishakkuutavoitteen pudottamista vähintään kolmanneksella noin 40 000 kuutiometriin kymmenessä vuodessa. Parasta olisi, ettei selkää kuutiotavoitetta tässä vaiheessa edes asetettaisi, vaan hakkuusuunnitelman ensisijaisiksi tavoitteiksi asetettaisiin kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan virkistyskäytön ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen.

Ainakaan luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta mitään vahinkoa ei tapahdu, vaikka osa kasvatusmetsistä jäisikin käsittelemättä ja metsätaloudellisin termein riukuuntuiksi. Tämä päinvastoin tuottaisi paljon pieniläpimittaista lahoppuuta, joka on tärkeää lajistolle.

Metsäteiden kunnostus

Kuten hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan, ulkometsän metsätiet ovat huonossa kunnossa. Virkistyskäytön kannalta keskeisten teiden kunnostaminen on tärkeää. PPLY kannattaa sitä, että tietöstä tehdään oma tarkastelu kuten hoito- ja käyttösuunnitelman sivulla 47 todetaan. PPLY kuitenkin kehottaa kiirehtimään tätä tarkastelua. Samalla kun ulkometsän pääväylät kunnostetaan, voidaan osa teistä linjata kokonaan hoitotoimien ulkopuolille ja jättää metsittymään. Tällainen on esimerkiksi Asmonkorven ja Kummunkorven välistä Pihlajasaaren kautta kulkeva tieura. Toisaalta virkistyskäytön kannalta olisi hyvä kunnostaa Korpiseläntie niin, että ulkometsään tulisi hyvä kulkuyhteys myös Ylikiimingintieltä pohjoisesta käsin. Tämä lyhentäisi pohjoisesta käsin ulkometsään tulevien ihmisten ajomatkaa huomattavasti.

Hiilitase ja ilmastonmuutos

Vastuullisena yhteisömaanomistajana Oulun kaupungin tulee kiinnittää huomiota virkistysmetsän pitkäaikaisiin hiilivarastoihin ja hiilentaseeseen. PPLY ei kyennyt löytämään hoito- ja käyttösuunnitelmasta yhtään viittausta hiilikysymyksiin. Virkistysmetsän osalta tulisi tarkastella

suunniteltujen hakkuiden vaikutusta alueen hiilensidontakykyyn ja erityisesti sitä, miten hakkuut vaikuttavat metsän pitkäaikaisiin hiilivarastoihin. Oulu on Suomen suurimpia kuntamaanomistajia. Sanginjoen ulkometsä voisi toimia hiilineutraaliuteen pyrkivän Oulun näyteikkuna myös ilmastonmuutoksen kannalta vastuullisesta metsänhoidosta.

Marjastus

Edellä linjatusta metsäkuvioiden luontaisen puulajirakenteen kehittymisperiaatteesta voidaan mahdollisesti poiketa rajoitetuin osin sellaisilla metsäteiden läheisillä kuvioilla, joilla on erityistä merkitystä marjastukselle. Muutamia marjastuksen kannalta tärkeitä kuvioita voidaan ylläpitää myös muuta metsikköä valoisampina. PPLY ehdottaa, että virkistymetsän puolukan ja mustikan poiminnan kannalta tärkeimmät alueet kartoitetaan ja niille voidaan asettaa muusta metsästä poikkeavia metsänhoitotavoitteita. Samaan aikaan PPLY kuitenkin muistuttaa, että siinä missä metsän sulkeutuminen ja kuusivaltaistuminen todennäköisesti vähentää puolukan ja mustikan satoja, lisää se samaan aikaan monien ruokasienten esiintymistä.

Linnusto ja sen seuranta

PPLY muistuttaa, että Sanginjoen ulkometsästä on olemassa kattavaa linnuston seurantatietoa, joka käsittää sekä suojeltavaksi esitetyn että suojelun ulkopuolelle jäävän alueen (Rajasärkkä, A., Auvinen, A.-P. & Markkola, J. 2016. Sanginjoen metsälinnuston kehitys 1997–2016. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry, Oulu. 5 s, <http://www.pply.fi/julkaisut/tutkimuksia-ja-selvityksia/>). Linnuston seuranta tulee jatkaa sen tulokset huomioida alueen jatkosuunnittelussa. Seuranta-aineisto tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden seurata tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta linnustoon. Lisäksi se tarjoaa mahdollisuuden verrata suojellun ja ei-suojellun alueen kehityskulkuja. Linnuston tulee olla yksi mittareista, jonka avulla virkistymetsän kehitystä seurataan. Edellä mainittu yhteenveto Sanginjoen linnustokartoituksista tulee lisästä myös käytettyihin aineistoihin kohdassa 1.4.1 Ennakkosuunnittelu.

Virkistymetsän kehityksen seuranta

Hiilivarasto ja linnuston lisäksi virkistymetsän hoidon onnistumisen kriteereinä tulee käyttää ainakin lahopuun määrää, metsien ikä- ja puulajirakennetta, ennallistettujen ja luontaisesti ennallistuvien suokuvioiden pinta-alaa, uhanalaisten lajien esiintymistä sekä alueelta Kalimeenojaan sekä Sanginjokeen purkautuvien vesien laatua. Virkistymetsän hoidon seuranta ja alueen jatkosuunnittelua varten tulisi asettaa yhteistyöryhmä, johon kuuluisi edustajia luontojärjestöistä, yliopistosta ja valtion tutkimuslaitoksista (Luke ja SYKE).

Kuviokohtaiset huomiot

Kangaslamminahon länsipuolella olevat korpikuviot täyttävät laajasti METSO-ohjelman kriteerit. Alueelta on tehty muun muassa pesimäaikainen havainto kuukkelista (Rajasärkkä ym. 2016 edellä). Näiden korprien hakkuiden tulee pidättäytyä kokonaan ja alueen luontoarvot inventoida kattavasti. Kuvioille 158.1,181, 181,3, 183–185, 210 ja 210,1 suunniteltuja harvennushakkuita ei siis tule tehdä.

PPLY pitää merkittävänä sitä, että alueita kutsutaan hoito- ja käyttösuunnitelmassa pääosin rämeiksi, vaikka niiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkain piirre on korpisuus.

Virkistysmetsän jatkosuunnittelu

PPLY pitää tarpeellisenä sitä, että Sanginjoen virkistysmetsän hoito- ja käyttösuunnitelma asetetaan uudestaan kommentoitavaksi, kun sen lähtökohdat ja sisältö on korjattu kaupunginvaltuuston päätöksen 29.1.2018 mukaisiksi. Alueen käytön suunnittelua ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutusten seuranta varten tulisi asettaa työryhmä tai työtä pitäisi tehdä muulla tavoin säännöllisessä yhteistyössä asiantuntijatahojen (ml. luontojärjestöt, yliopisto, SYKE ja Luke) kanssa. PPLY kuitenkin katsoo, että kiistattomimpien kivennäismaiden keinollisesti syntyneiden nuorten mäntykuvioiden eri-ikäistämiseen tähtäävät hakkuut voidaan kuitenkin aloittaa, vaikka hoito- ja käyttösuunnitelmaa ei olisi vielä hyväksytty lopullisesti.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Hohtola
puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
suojelutoimikunnan puheenjohtaja